

25-27 kwietnia 2022

OBSERWACJE I WNIOSKI PO WIZYCIE PROJEKTOWEJ C1

W SZKOLE PARTNERSKIEJ IC PERRI-PITAGORA W LAMEZIA TERME, WŁOCHY

W RAMACH PROJEKTU ERASMUS+ "PRZYSZŁOŚĆ W RĘKACH DZIECI"

SPIS TREŚCI DOKUMENTU

Wprowadzenie	3
Szkoła i jej infrastruktura: możliwości i ograniczenia	4
Metody i techniki pracy z uczniami	8
Kadra szkolna, rola i prestiż nauczyciela	11
Uczeń w szkole włoskiej	14
Włączanie rodziców do życia szkoły	16
Doświadczenia kulturalne	17
Własne trudności i wyzwania przed realizacją wizyty C1	18
Co dał mi udział w mobilności C1	19

DOKUMENT SPORZĄDZONO NA PODSTAWIE OBSERWACJI NASTĘPUJĄCYCH NAUCZYCIELI

Joanna Chiluta
Beata Furga
Anna Kot

Magdalena Kułaszka
Anita Kusyk
Agnieszka Salej
Magdalena Vidickova

Wprowadzenie

Podczas wizyty C1 realizowanej w ramach projektu Erasmus+ “Przyszłość w rękach dzieci” w szkole partnerskiej IC Perri-Pitagora we włoskim Lamezia Terme nauczycielki z Zespołu Szkół nr 49 w Warszawie miały okazję obserwować lekcje różnych przedmiotów w klasach na różnych poziomach, same prowadziły zajęcia dla dzieci, prezentowały swój kraj, miasto, szkołę, uczestniczyły w dyskusyjnych na temat różnic i podobieństw w sposobie pracy szkół partnerskich oraz brały udział w panelu dyskusyjnym poruszającym kwestie ekologii i zrównoważonego rozwoju z udziałem licznej grupy uczniów szkoły partnerskiej.

Ten dokument jest zbiorem obserwacji, doświadczeń, subiektywnych odczuć, refleksji, inspiracji i pomysłów możliwych do wdrożenia w polskiej szkole.

Dokument ten jest również fizycznym rezultatem powstałym w wyniku zrealizowania mobilności C1 we Włoszech.

Dokument podzielony jest na osiem obszarów, w których nauczycielki prowadziły obserwacje i dzieliły się doświadczeniami.

1. Szkoła i jej infrastruktura: możliwości i ograniczenia

Z obserwacji nauczycielek wyłania się obraz szkoły z jednej strony starej, umiejscowionej w historycznym budynku wymagającym remontu, z wysokimi pomieszczeniami, potężnymi murami - gmachu można by powiedzieć. Z drugiej jednak strony zauważono wielobarwność, lekkość jaką wprowadzają dekoracje, jasność i poczucie przestrzeni dzięki dużym oknom przez które zagląda słońce. Ogrom budynku i jego historia zostały harmonijnie zrównoważone wyposażeniem sal i przestrzeni wspólnych, dekoracjami, ekspozycjami prac uczniów.

Budynek zabytkowy, do remontu planowanego już wkrótce ale z niesamowitą atmosferą i licznymi perełkami (najstarszy pokój pełen oryginalnych malowideł). Wyposażenie dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz wymogów covidowych.

Magda

Pomieszczenia bardzo wysokie i kolorowe: na ścianach zamontowano panele, na których eksponowane są prace uczniów (plakaty, rysunki, wycinanki). W niemal każdej klasie i na korytarzach znajdują się w połowie wysokości (na wysokości około 1,80 m) kolorowe dekoracje: kwiaty, motyle, co znacząco ożywia otoczenie uczniów.

Anna

Na uwagę zasługuje bardzo nowoczesne wyposażenie sal lekcyjnych: komputery, rzutniki, tablice interaktywne, a nawet zestawy z mikroportami. Wyodrębnione są również pracownie przedmiotowe i sale tematyczne. Tego niestety w naszej szkole brak.

W każdej sali tablice multimedialne, komputery, drukarki, pomoce tematyczne w laboratoriach - czyli salach przedmiotowych. Z pewnością dostęp do pomocy lepszy niż w naszej szkole.

Magda

Pomimo wieku (i tym samym specyficznego klimatu) budynku sale są bardzo dobrze wyposażone, nowoczesne, kolorowe, przyjemnie się w nich przebywa.

Agnieszka

Chociaż klasy i budynek są stare, to ich wyposażenie jest nowoczesne (tablice interaktywne, laptopy, mikrofony i mikroporty). Urządzenia te nie służą jedynie nauczycielom, lecz przede wszystkim uczniom (uczniowie przemawiają za pomocą mikrofonów, swobodnie używają tablic interaktywnych, posługują się laptopem). W klasach starszych, na przedmiotach przyrodniczych uczniowie mają do dyspozycji modele, drobny sprzęt laboratoryjny, którego używają podczas mini doświadczeń.

Anna

Dużym atutem są także wyodrębnione sale na dany przedmiot (sala plastyczna, sala biologiczno-chemiczna, itd

Anita

Szkoła ma wiele wejść, klatek schodowych, korytarzy. Nie stanowi to jednak trudności nawet dla najmłodszych uczniów, ponieważ przestrzeń jest przyjazna dla dzieci i uporządkowana. Pandemia wymusiła zmiany w organizacji przestrzeni wspólnych: wyznaczono dedykowane dla poszczególnych klas, oznaczone kolorami ścieżki komunikacyjne. Dzięki temu uniknięto tłoku na korytarzach, w toaletach, na schodach.

Duża przestrzeń na korytarzach, która pozwala na większą swobodę i miejsce dla każdego ucznia.

Anita

Szkoła partnerska jest, podobnie jak Zespół Szkół nr 49, zespołem składającym się ze szkoły podstawowej i liceum. W odróżnieniu od szkoły polskiej, w wizytowanym budynku uczą się jedynie uczniowie szkoły podstawowej. Po środku zabudowań szkolnych znajduje się okazały dziedziniec, z zapleczem sportowym oraz strefą zieleni oraz kapliczką, którą opiekuje się Samorząd Uczniowski. Dziedziniec dostępny jest dla wszystkich uczniów i stanowi miejsce wytchnienia w trakcie długiego dnia nauki. Jest to również miejsce, w którym dzieci mogą zachowywać się bardziej swobodnie, głośniej niż w pozostałych częściach szkoły, w których, co było zaskoczeniem, panuje atmosfera skupienia, nauki, wyciszenia. Wydaje się, że jest to przestrzeń pożądana we wszystkich szkołach.

Wewnętrzne patio udostępniane uczniom i nauczycielom to świetny pomysł. Bardzo bym chciała by było to również możliwe w naszej szkole.

Agnieszka

Uczniowie mają do dyspozycji duży dziedziniec, na którym znajdują się boiska (w porównaniu z naszymi- niezbyt okazałe), teren zielony z trawnikiem i drzewami oraz kapliczka, którą zajmuje się samorząd uczniowski (remont, utrzymanie w czystości).

Anna

W szkole partnerskiej wszystkie zespoły klasowe na poziomie od 1 do 5 mają swoje sale, w których odbywają się wszystkie, poza zajęciami sportowymi i specjalistycznymi, lekcje. To nauczyciel przychodzi do klasy, a nie uczniowie wędrują z sali do sali. Rozwiązanie to umożliwia między innymi trzymanie przyborów szkolnych, książek i zeszytów, plecaków, jak również odzieży wierzchniej na specjalnych haczykach umiejscowionych na zewnątrz klasy.

Każdy zespół klasowy na poziomie 1-5 ma swoją klasę-pomieszczenie [...].Taka organizacja pracy sprzyja integracji, budowaniu postawy odpowiedzialności danego zespołu za własną przestrzeń;

Beata

Uczniowie trzymają swoje przybory szkolne na półeczkach znajdujących się pod ich stolikami. Uczniowie spędzają większość dnia w swojej klasie, nie przechodzą z klasy do klasy.

Anna

Dobrym rozwiązaniem jest pozostawienie plecaków poza klasą, przy jednoczesnym zabranii niezbędnych rzeczy na dane zajęcia

Anita

W szkole nie ma systemu boksów, szatni czy szafek, co nie wzbudziło entuzjazmu wśród polskich nauczycielek.

Nie podoba mi się brak pomieszczeń typu szatnia - nierealne do zrealizowania w polskiej szkole.

Agnieszka

Negatywną rzeczą jest pozostawienie odzieży wierzchniej przed salą.

Anita

Każdy uczeń w klasie siedzi przy jednoosobowym stoliku. W razie potrzeby stoliki można łączyć lub ustawiać w dowolny sposób. Układem podstawowym jednak jest ustawienie ławek, tak aby każdy uczeń miał swoją przestrzeń.

Podoba mi się idea pojedynczych ławek, które w razie potrzeb można łatwo zaaranżować.

Agnieszka

Uczniowie siedzą przy jednoosobowych stolikach, co pozwala na lepsze skupienie się dzieci w czasie zajęć oraz lepszą samoorganizację przestrzeni.

Anita

W klasach, nawet tych najmłodszych, nie ma wyznaczonych tak zwanych stref wypoczynku (dywan, na którym uczniowie bawią się, odpoczywają, relaksują). Nie ma zabawek ani zbędnych, czy zaburzających koncentrację uczniów dystraktorów.

[...] uczeń łatwiej odnajduje się w uporządkowanej przestrzeni, łatwiej mu jest się skupić na nauce.

Beata

W szkole nie ma zintegrowanego systemu przerw. Każdy zespół klasowy ma wyznaczone inne przerwy, co skutkuje brakiem tłumu uczniów na korytarzach, sprzyja zachowaniu spokoju i ciszy, podnosi poziom bezpieczeństwa.

W szkole nie ma dzwonek na przerwę (jedynie sygnał na rozpoczęcie i zakończenie dnia pracy). Każda klasa wie kiedy ma przerwę i w tym czasie dzieci wychodzą na korytarze, w ciszy.

Anna

2. Metody i techniki pracy z uczniami

W szkole włoskiej, na pierwszy rzut oka wydaje się, że metody i techniki stosowane podczas procesu dydaktycznego są te same lub bardzo zbliżone do tych stosowanych przez polskich pedagogów. Jednakże, przy bardziej uważnej obserwacji, odkrywa się, że jednak poziom wymagań (edukacyjnych, społecznych, kulturalnych itp) jest znacznie wyższy niż w polskiej szkole.

Metody i techniki pracy są bardzo podobne do naszych (metody aktywizujące, słowne). Nauczyciel w czasie prowadzenia lekcji angażuje uczniów do czynnego udziału w zajęciach.

Anita

Nauczyciele kładą bardzo duży nacisk na aktywizowanie dzieci. Od najmłodszych klas uczniowie przyzwyczajeni są do występowania publicznie (prezentują swoją pracę domową, plakaty, prezentacje, projekty). Nie zauważyłam, żeby obawiały się oceny rówieśników, wyśmiewania, czy negatywnego komentowania. [...] W szkole kładzie się bardzo duży nacisk na akceptację, tolerancję, szacunek. Nauczyciele są wymagający lecz zarazem wspierający: uczeń, który nie radzi sobie z zadaniem otrzymuje wsparcie swojego nauczyciela [...]. Nauczyciele stawiają swoim uczniom wysokie wymagania, a uczniowie nie kwestionują poziomu, starają się wykonać zadania w jak największym stopniu [...] Nauczyciele stosują metody eksperymentu, doświadczenia, pracy plakatem, prezentacją, z wykorzystaniem multimediów, pomocy dydaktycznych (podobne do naszych), zadania statyczne łączone są z aktywnością ruchową, dzieci śpiewają, uczą się długich tekstów na pamięć, uczą się podsumowywania tekstu, opowiadania o zjawiskach własnymi słowami. Uczniowie są znacznie bardziej aktywni podczas zajęć, [...] chcą odpowiadać, pokazać, że potrafią, nie zrażają się jeżeli popełniają błąd. Częściej zabierają głos, odpowiadają pełnymi zdaniem.

Anna

Od najmłodszych lat uczniowie są przyzwyczajeni do prezentowania efektów swojej pracy na forum. Szkoła kładzie spory nacisk na edukację patriotyczną i wiedzę o regionie.

Agnieszka

Bardzo dobrze widoczna jest obecność i praca nauczycieli wspomagających. We wszystkich odwiedzonych klasach poza nauczycielem prowadzącym zajęcia obecny był jeden bądź dwóch pedagogów wspomagających uczniów o specjalnych potrzebach. Nauczyciele ci nie ograniczali się jedynie do asystowania poszczególnym dzieciom, lecz pomagali wszystkim uczniom, którzy pomocy potrzebowali.

W szkole włoskiej [...] jest duże wsparcie dla dzieci z orzeczeniami w postaci nauczyciela wspomagającego.

Joanna

Mam wrażenie, że w odwiedzanej przez nas szkole metody pracy bardziej uwzględniają możliwości i potrzeby uczniów. W prawie każdej klasie jest nauczyciel wspomagający będący wsparciem dla jednego lub większej liczby uczniów w zależności od potrzeb.

Magda

Obserwacją poczynioną przez wszystkie nauczycielki jest wysoki poziom dyscypliny. Dyscypliny, która w polskich realiach kojarzy się z ograniczaniem, hamowaniem rozwoju, powstrzymywaniem kreatywności; czymś co uchodzi za relikwyt poprzedniego systemu. Tymczasem pobyt we włoskiej szkole udowodnił polskim nauczycielkom, że dyscyplina wpływa bardzo korzystnie na funkcjonowanie dzieci w zespole szkolnym i klasowym, nie ogranicza ich w żadnej kwestii, a wręcz przeciwnie: przy dobrze określonych normach i regułach uczniowie czują się bezpiecznie oraz rozwijają się twórczo, społecznie, naukowo.

Zadziwiające, że większa dyscyplina nie demotywuje uczniów do udziału w lekcjach, a mam wrażenie, że to właśnie próbuje się wmawiać polskim nauczycielom; jasne wyznaczenie granic i przestrzeganie ustalonych reguł daje efekty!

Beata

W klasie panuje większa niż u nas dyscyplina: uczniowie nie przekrzykują się, podnoszą rękę kiedy chcą zabrać głos (wyjątkiem była praca w grupie, gdzie ciężko było opanować hałas).

Anna

Na lekcjach panuje duża dyscyplina co stoi w sprzeczności z obserwacjami dzieci w podobnym wieku w ich życiu prywatnym (na ulicy z rodziną).

Agnieszka

Szkoła partnerska zaangażowana jest w liczne projekty edukacyjne, zarówno lokalne, narodowe, jak i międzynarodowe. Metoda projektu jest na stałe wpisana do katalogu metod i technik chętnie stosowanych przez włoskich nauczycieli. Uczniowie uczeni są pracy tą metodą od najmłodszych klas, a efekty udziału w licznych projektach widoczne są w eksponowanych miejscach szkoły. Uczniowie uczeni są również umiejętności opowiadania o wynikach swoich prac, doświadczeń.

W włoskiej szkole jest dużo więcej projektów, w które zaangażowana jest większość uczniów.

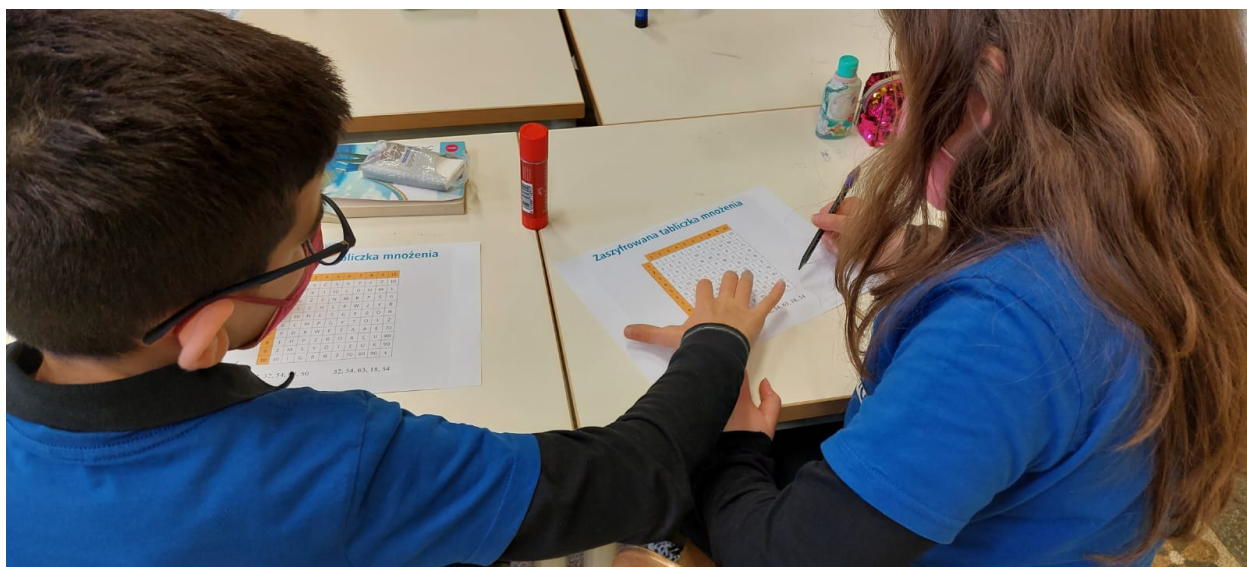
Joanna

Dzieci dużo pracują metodą projektu. Szkoła jest zaangażowana w liczne projekty międzynarodowe. Ściany klas i korytarzy ozdobione są pracami uczniów.
Agnieszka

Zaskoczeniem dla niektórych spośród polskich nauczycielek było stosowanie technik wyciszających przed rozpoczęciem lekcji (idea *mindfulness*)

Na co dzień stosowane są metody wyciszające, wspierające koncentrację uwagi
Magda

Niezwykle zaciekały mnie techniki wyciszające stosowane przed niektórymi lekcjami (absolutnie do zastosowania w naszej szkole).
Anna

3. Kadra szkolna, rola i prestiż nauczyciela

Nauczyciele pracujący w szkole partnerskiej to zdecydowanie grono starsze niż zespół pedagogów w szkole polskiej lecz podobnie jak w polskiej placówce, tu również przeważają kobiety.

Przeważa wyższy wiek nauczycieli oraz jest więcej kobiet niż mężczyzn.

Anita

Kadra starsza od tej w naszej szkole, przeważają kobiety.

Magda

Kadra szkolna to nauczyciele w większości starsi niż w naszej szkole, podobnie jak u nas - w większości kobiety.

Anna

Kadra szkoły to oczywiście nauczyciele, lecz również pedagodzy wspierający, pracownicy obsługi, administracji, dyrekcja. W szkole włoskiej widoczne jest gołym okiem współdziałanie wszystkich pracowników placówki i realizowanie wspólnego, szkolnego celu, spójnej wizji rozwoju. Zespół jaki tworzą pracownicy IC Perri-Pitagora jest zgrany, zaangażowany, wspomagający się w działaniach, gotowy do pomocy wszędzie tam, gdzie pomoc jest potrzebna. Każdy wie, jakie ma zadania do zrealizowania i konsekwentnie te zadania realizuje. Wśród wszystkich pracowników panuje atmosfera przyjaźni i życzliwości, wzajemnego szacunku niezależnie od zajmowanego stanowiska w szkole. Sposób w jaki odnoszą się do siebie pracownicy szkoły staje się jednocześnie wzorem do naśladowania dla uczniów. Idea szacunku i tolerancji obecna jest zarówno wśród dorosłych pracowników placówki, jak i jej uczniów i rodziców.

Kadra nauczycielska sprawia wrażenie grupy bardzo zgodnej oraz zwartej.

Anita

Jednak zaangażowanie kadry zarówno nauczycieli przedmiotowych, wspomagających pracowników administracyjnych, woźnych i dyrekcji jest bardzo widoczne. Odnoszą się do siebie bardzo przyjacielsko i z szacunkiem.

Magda

Kadra zdaje się być bardzo zżyta i zintegrowana. [...] Dyrekcja i wszyscy nauczyciele uczą wzajemnego szacunku, co widać: dzieci odnoszą się z dużym poszanowaniem do wszystkich pracowników szkoły oraz do siebie.

Anna

[...] dobrze daje się wyczuć atmosfera realizowania wspólnej wizji, nie ma się poczucia, że "każdy sobie rzepekę skrobie".

Beata

Pracownicy stanowią dobry i zgrany zespół nie tylko w szkole, lecz również w życiu prywatnym, do którego polskie nauczycielki zostały zaproszone. Niezależnie od pozycji w szkole, wieku czy płci, pracownicy szkoły stanowią grupę przyjaciół, którzy wspierają się prywatnie, spotykają w nieformalnych okolicznościach, uczestniczą w ważnych momentach prywatnego życia. Wiedzą o sobie wiele dzięki czemu potrafią porozumiewać się niemal bez słów w otoczeniu zawodowym. Często mówią, że szkoła jest ich drugim domem, drugą rodziną. A rodzina dla Włocha jest przecież niezwykle ważna.

[...] nazywają szkołę swoim drugim domem, spędzają wspólnie czas pozaszkolny, znają się prywatnie. Byli nauczyciele szkoły utrzymują kontakty z kolegami i koleżankami, uczestniczą w życiu szkoły (być może jest to specyfika małego miasteczka).

Anna

Utrzymują kontakty poza szkołą i często powtarzają, że szkoła to ich drugi dom. Obserwując ich wzajemne relacje nawet przez tak krótki czas jestem przekonana, że jest tak naprawdę. To tworzy niesamowicie przyjazną atmosferę dającą uczniom poczucie bezpieczeństwa i atmosferę sprzyjającą rozwijaniu ich umiejętności oraz nabywaniu wiedzy.

Magda

Kadra pedagogiczna sprawia wrażenie zgranej żywej, spędzającej razem czas również prywatnie.

Agnieszka

System edukacji we Włoszech jest znacznie bardziej złożony niż w Polsce. Warunki jakie należy spełnić, żeby zostać dopuszczonym do wykonywania zawodu nauczyciela są bardzo wymagające, a droga, jaką musi pokonać kandydat jest długa. Być może jest to przyczyną braku bardzo młodych nauczycieli w szkołach. Jednocześnie sprzyja to utrzymywaniu prestiżu nauczyciela na wysokim poziomie. Na południu Włoch, przy wysokim bezrobociu i wielu trudnościach społeczno-ekonomicznych, stabilność jaką daje zatrudnienie w szkole jest niekwestionowaną wartością, zarówno w sferze ekonomicznej, jak i społecznej. W rozmowach z pracownikami szkoły jednakże, coraz częściej pojawiają się głosy o malejącym znaczeniu i degradowaniu prestiżu zawodu nauczyciela w społeczeństwie. Obserwacje nauczycielek jednak tego nie potwierdzają.

Uczeń, którym szkoła dobrze się opiekuje, oraz jego rodzice "odpłacają" szacunkiem kadrze nauczycielskiej.

Beata

Nauczyciel jest tu przewodnikiem i centralną osobą do którego zwracają się uczniowie z szacunkiem i uwagą. Opowiada i angażuje podopiecznych w zadania dostosowane do ich wieku i umiejętności [...]. Jest wsparciem dla uczniów w stresujących dla nich sytuacjach.

Magda

Zauważono duży prestiż zawodu nauczyciela oraz jego istotność. Nauczyciel jest bardzo zaangażowany w wykładany przedmiot, charakteryzuje się samodyscypliną. U niektórych nauczycieli zauważono powagę i powściągliwość.

Anita

Pomimo, że prestiż zawodu systematycznie spada wciąż nie jest łatwo zostać nauczycielem we Włoszech. Średnie wynagrodzenie przekłada się na dobry poziom życia na południu Włoch. Nauczyciele sumiennie wykonują swoją pracę, nawiązują poprawne, oparte na wzajemnym szacunku, relacje z uczniami. Odnoszę wrażenie, że nie ma tu "nauczycieli z przypadku".

Agnieszka

[...] nauczyciel cieszy się prestiżem i szacunkiem wśród uczniów, a zapewne również rodziców. Być może dlatego [...] że znacznie trudniej jest zostać nauczycielem, awansować. [...] z relacji nauczycieli wynika, że prestiż zawodu nauczyciela jest nieustannie degradowany, rodzice uczniów coraz bardziej chcą ingerować w proces nauczania, co przekłada się na postawę uczniów w stosunku do nauczycieli (proces bardzo podobny do tego, który obserwujemy w naszej szkole, lecz zdecydowanie bardziej ograniczony).

Anna

4. Uczeń w szkole włoskiej

Uczeń w szkole partnerskiej, w porównaniu z rówieśnikami ze szkoły polskiej, jest zdecydowanie bardziej zdyscyplinowany, zaangażowany w proces uczenia się, wyciszony i skupiony na realizowaniu wyznaczonych zadań i celów w szkole i poza nią. Uczniowie nie kwestionują szkolnych regulaminów, poleceń wydawanych przez nauczycieli i pracowników szkoły, nawet gdy nie są one dla nich wygodne. Konieczność zachowania dystansu podczas pandemii, obowiązek noszenia maseczek czy dezynfekowania rąk spotkały się z pełnym zrozumieniem i realizacją. Podobne regulacje w szkole polskiej były niemal niemożliwe do wyegzekwowania. Uczniowie odnoszą się z szacunkiem do kolegów i koleżanek oraz kadry szkolnej, godnie i chętnie reprezentują swoją szkołę. Odnosi się wrażenie, że są dumni z bycia uczniami tej szkoły i bez zastrzeżeń i protestów, codziennie noszą barwy szkoły (koszulki z logo szkoły). Chętnie i z zaangażowaniem uczestniczą w projektach, konkursach, zajęciach dodatkowych czy pozalekcyjnych.

Uczniów charakteryzuje bardzo duża dyscyplina, zaangażowanie wobec zajęć lekcyjnych. Ubiór godny miejsca (czysty, schludny, jednolity). Nie toczyły się w czasie zajęć niepotrzebne rozmowy. Każdy uczeń był skupiony na lekcji oraz aktywny.

Anita

Uczniowie zachowują się grzecznie, nie biegają po korytarzach nie tworzą hałasu ale są radośni i bardzo pozytywnie nastawieni do bycia w szkole. Widać, że przestrzegają panujących w ich szkole zwyczajów (praw, regulaminów). dotyczy to zarówno ich stroju jak i stosunku do osób dorosłych i kolegów. Mogłyśmy obejrzeć efekty zaangażowania jednej z klas w opiekę nad zabytkową kapliczką znajdującą się na terenie szkoły. W całej szkole widoczne są efekty działań w ramach projektu. Widać, że są one stałym elementem w szkolnym krajobrazie. Mają przypominać dzieciom o ich pracy i o celach projektu.

Magda

Uczniowie są zdecydowanie bardziej zdyscyplinowani we włoskiej szkole, okazują znacznie większy szacunek do kolegów i koleżanek, nauczycieli, pracowników szkoły. Mam wrażenie, że uczeni są od najmłodszych klas wytrwałości i rozwiązywania, pokonywania trudności. Uczniowie są aktywni, potrafią prezentować swoje osiągnięcia, prowadzić dyskusję. W szkole funkcjonuje forma stroju szkolnego: koszulka w barwach szkoły i wszyscy uczniowie przestrzegają tej reguły. Uczniowie słuchają poleceń, nie kwestionują ich (np. noszenie maseczek, dezynfekcja rąk). Uczniowie mają

zdecydowanie mniej swobody w szkole: na korytarzach nie biegają, nie krzyczą, w budynku szkoły jest atmosfera nauki i skupienia.

Anna

Myślę, że dobra organizacja funkcjonowania szkoły skutkuje większym zaangażowaniem uczniów we własną naukę i sprawy szkoły.

Beata

Ubiór uczniów schludny, wielu z nich miało na sobie koszulki z logiem szkoły - pokazuje to poczucie wspólnoty. Na terenie szkoły przestrzegane są reguły, nie zaobserwowałam chaosu, który jest typowy dla szkoły polskiej. Uczniowie chętnie angażują się w realizowane przez szkołę projekty, podejmują własne inicjatywy na rzecz społeczności szkolnej (odrestaurowanie kapliczki). Z dumą prezentują wyniki swojej pracy.

Agnieszka

5. Włączanie rodziców do życia szkoły

Szkoła jest społecznością, którą tworzą pracownicy, uczniowie i ich rodzice. Celem szkoły i wszystkich jej pracowników jest między innymi zapraszanie do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły rodziców i opiekunów uczniów. W kulturze tak otwartej i towarzyskiej jaką stanowią Włosi, angażowanie rodziców nie stanowi takiego wyzwania jak w Polsce. W związku z pandemią udział rodziców w przestrzeni szkolnej musiał być znacząco ograniczony. W związku z tym nauczycielki nie mogły przekonać się naocznie w jakim stopniu i zakresie rodzice chcą być aktywnym członkiem społeczności szkolnej. Swoje wnioski mogły wyciągać jedynie na podstawie relacji od pracowników szkoły partnerskiej. Z relacji tych wynika, że udział rodziców w życiu szkoły nieustannie ewoluuje. Jeszcze kilka lat temu było to asystowanie i czynne angażowanie się w pozaedukacyjne życie szkoły. Teraz rodzice coraz częściej próbują ingerować w metody i formy pracy z ich dziećmi. Jest to zjawisko jakże dobrze znane polskim pedagogom. Dzięki jasno ustalonym zasadom współpracy pomiędzy domem, a szkołą, udaje się utrzymać kompromis i harmonię.

Nikt (przyp. rodzice) nie dyskutuje z obowiązującymi tam (przyp. w szkole) regułami. To nie jest zakład usługowy i współpraca jest sprawą pierwszoplanową, bo dla rodziców i szkoły najważniejsze jest dziecko i jego bezpieczny rozwój, a nie wygoda rodziców.

Magda

Szkoła zachęca rodziców do aktywnego uczestnictwa w życiu szkolnym jednocześnie stawiając jasne granice. Sytuacje typowe w polskiej szkole, czyli nieodebranie dziecka ze świetlicy na czas, skutkowałyby wezwaniem policji. Rodzice nie wchodzi na teren szkoły - odbierają dzieci o wyznaczonej porze przed szkołą.

Agnieszka

Rodzice włączają się w życie kulturalne i społeczne szkoły: przygotowują dekoracje na uroczystości szkolne, klasowe, szykują potrawy, spędzają wspólnie z nauczycielami i dziećmi czas w szkole. [lecz] rodzice muszą przestrzegać panujących w szkole zasad: rodzic nie ma wstępu do budynku szkoły (poza wyznaczonymi dniami, może przebywać w ściśle określonych miejscach szkoły). Rodzice odbierają swoje dzieci ze szkoły na czas, nie funkcjonuje tu świetlica, w której dzieci spędzają czas do wieczora; rodzice odbierają dzieci ze szkoły w ciągu 10 minut od zakończenia zajęć. W tej kwestii nikt nie dyskutuje, nie podważa decyzji dyrekcji.

Anna

6. Doświadczenia kulturalne

Każda mobilność realizowana w ramach projektów Erasmus+ jest projektowana tak, aby uczestnicy mogli doświadczyć różnorodności kulturowej odwiedzanego kraju czy regionu. Tak też się stało w przypadku realizacji wizyty C1. Nauczycielki miały możliwość nie tylko obserwowania życia codziennego na południu Włoch, lecz zostały zaproszone do aktywnego w nim uczestnictwa. Pracownicy szkoły towarzyszyli Polkom nie tylko w czasie zajęć szkolnych, lecz również w czasie wolnym, podczas wspólnej kolacji w domu jednej z nauczycielek, na spacerze po zabytkowej części miasta oraz podczas pożegnalnego obiadu z udziałem zaproszonych gości ze społeczności lokalnej. Co więcej, nauczycielki miały okazję spróbować typowo południowowłoskich potraw przygotowanych przez samych pracowników szkoły, posłuchać tradycyjnej muzyki w wykonaniu jednej z nauczycielek szkoły goszczącej, obejrzeć historyczne, kalabryjskie stroje, wspólnie zaśpiewać włoskie piosenki biesiadne oraz nauczyć się kilkunastu zwrotów w języku włoskim.

Nowe smaki dań, których wcześniej nie jadłam (antipasti w restauracji) ale przede wszystkim wyroby własne! Własnoręcznie przygotowane przetwory, dania, ciasta z lokalnych produktów. Potrawy z restauracji są do odtworzenia w innej. Dobrą pizzę można zjeść i u nas :) ale te zrobione przez naszych gospodarzy są unikatowe.

Magda

Bogactwo nowych doświadczeń kulturalnych, społecznych, kulinarnych, obyczajowych.

Anita

Mam wrażenie, że z powodu covidu miałyśmy szczęście doświadczać południa Włoch jeszcze bardziej autentycznie. Nie było czasu i okazji na turystyczne, podkolorowane doświadczenie Kalabrii. Gospodarze własnoręcznie przygotowali potrawy, miałyśmy okazję spędzać czas z kadrą szkolną w okolicznościach domowych, co sprzyjało poznawaniu smaków, zapachów, gestów, języka, zwyczajów, co uważam za bezcenną wartość dodaną do naszego projektu.

Anna

Przyjemnie jadło się potrawy przygotowane przez koleżanki ze szkoły włoskiej, a smaki słonecznego południa ładują pozytywną energią :) przyjemnie było uczestniczyć w życiu zgranego zespołu włoskiego.

Beata

Każdy taki wyjazd poszerza horyzonty i zachęca do dalszego podróżowania. Przebywanie w innym kraju i kulturze nie tylko w formie wakacji, ale również w formie uczestniczenia w takim życiu codziennym jest wielką wartością dodaną. Agnieszka

7. Własne trudności i wyzwania przed realizacją wizyty C1

Decyzja o realizacji wizyty projektowej C1 w szkole partnerskiej we Włoszech zapadła w ostatniej chwili. Decyzja włoskiego rządu o zniesieniu części obostrzeń Covidowych umożliwiła wyjazd polskich pedagogów. Na przygotowanie całego przedsięwzięcia obie strony, goszcząca i wizytująca, miały niespełna miesiąc. Przed nauczycielkami postawiono wiele wyzwań, które wiązały się z trudnościami do pokonania w krótkim czasie. Obawy Polek dotyczyły przede wszystkim bariery językowej oraz formy i tematyki zajęć jakie miały przeprowadzić w szkole partnerskiej.

Obawy wobec przygotowania prezentacji o Polsce i wyboru materiału adekwatnego do grupy wiekowej. [...] Obawa [...] z powodu bariery językowej.

Anita

Obawa czy lekcja będzie ciekawa dla dzieci włoskich.

Magda

Obawa czy bariera językowa pozwoli przeprowadzić zajęcia w interesujący dla dzieci sposób i zostanie zrozumiana.

Joanna

Największą moją obawą była presja czasu.

Anna

Jednak zgrany i współpracujący zespół przezwyciężył obawy i trudności i w ocenie wszystkich, założenia i cele wizyty zostały osiągnięte w pełni.

Zespół zrealizował zadania C1 perfekcyjnie!

Beata

8. Co dał mi udział w mobilności C1

Każda z uczestniczących w mobilności C1 w szkole partnerskiej nauczycielek ma własne przemyślenia i doświadczenia po powrocie z włoskiego Lamezia Terme. Oto czym była dla nich ta przygoda i czego się podczas jej realizacji nauczyły:

Wyjazd pozwolił mi na porównanie obu systemów nauczania oraz zweryfikowania ich pod względem skuteczności prowadzenia zajęć. Ponadto poznanie nowych osób pozwoliło mi się w pełni otworzyć na nową kulturę i na nowe doświadczenia.

Anita

Nowi ludzie - dzieci i dorośli to zawsze najważniejsze co pozostaje w pamięci po wizycie w innym kraju. Ich wzajemne relacje i niesamowicie otwarty stosunek do gości. Obserwując ich przeglądam się i sobie. Widzę co robię podobnie, a czego w mojej pracy brak (świeże spojrzenie, nowe pomysły do wykorzystania w dalszej pracy, wyjście z codziennej rutyny). Przyroda i architektura to kolejny plus wyjazdu. Podziwianie tego, co człowiek stworzył przed wiekami czy też w ostatnich latach oraz piękno otaczającej go przyrody daje mi bodziec do tego, aby starać się zachować to dla przyszłych pokoleń, dla własnego dziecka, aby mogło obejrzeć, odczuć i posmakować to czego ja doświadczyłam. I to kolejny plus takich działań nie tylko w ramach Erasmusa. Nauka języka pozwala nie tylko porozumieć się z ludźmi innych kultur ale to też doskonałe ćwiczenie pamięci, a więc - czas zacząć uczyć się włoskiego!

Magda

Miałam okazję poznać i porównać systemy edukacji: włoski i polski, style pracy, metody i techniki nauczania nauczycieli włoskich, stosunek uczniów do obowiązków szkolnych, poziom zaangażowania, trudności i sposoby ich pokonywania w szkole włoskiej; obserwacje poczynione w klasach szkoły podstawowej uświadomiły mi, że wymagam zdecydowanie zbyt mało od swoich uczniów licealnych w zakresie aktywności, jakości prac jakie wykonują, dyscypliny - są to obszary, które dzięki tej wizycie zamierzam zmodyfikować w swojej codziennej pracy ze starszą młodzieżą. Każda podróż to nowe doświadczenia: językowe, kulturalne, społeczne. Tak też odbieram tę wizytę: ćwiczyłam język, doświadczyłam nowych smaków, zapachów, dźwięków, poznałam wielu przyjaznych i ciepłych ludzi. Każda podróż to również kształtowanie osobowości: samodyscyplina, obowiązkowość, punktualność, elastyczność, tolerancja, potrzeba pomagania i opiekowania się grupą, cierpliwość.

Anna

Każda podróż otwiera głowę na "inność", każda podróż sprawia, że stajemy się bardziej tolerancyjni. Wizyta C1 dała możliwość zestawienia i porównania obu systemów edukacyjnych. Obcowanie z nauczycielami z innego kręgu kulturowego pozwala

spojrzeć krytycznie na własne działania - pozwala jasno zobaczyć, co robię dobrze i nie chcę tego zmieniać, a co mogłabym zmienić na lepsze. Udana podróż w grupie 7 osób, kiedy wszystko przebiegało bez nieporozumień, to ogromna satysfakcja oraz dowód, że umiemy pracować w zespole, to wielka wartość. Wizyta C1 udowodniła, że "nauczyciele z powołania" potrafią się porozumieć pomimo barier językowych zarówno z kolegami-nauczycielami, jak i z uczniami!

Beata

